

Kergmestimisprojekt EE05-IB-TWP-ENV-04
Probleemtoodetest (patareid ja akud, mootorsõidukid ja nende osad ning elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad) ohtlike ainete järelevalve süsteemi loomine

Mestiprojekt Eesti Keskkonnaministeeriumi ning Austria Keskkonnaameti vahel

Hinnang õigusaktidele ja organisatsioonilisele korraldusele ning soovitused nende parandamiseks

Juuli 2008

Sisukord

2.1.	Sissejuhatus.....	6
2.2.	Eesti järelevalveasutused	6
2.2.1.	Tarbijakaitseamet (TKA).....	6
2.2.2.	Eesti Maksu- ja Tolliamet (EMTA).....	7
2.2.3.	Eesti Keskkonnainspeksioon (KKI).....	7
2.2.4.	Tehnilise Järelevalve Amet (TJA).....	8
2.2.5.	Tervisekaitseinspeksioon (TKI).....	8
2.2.6.	OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus (EKUK).....	8
2.3.	Keskkonnaministeeriumi (KKM) roll	8
2.4.	Alternatiivsed järelevalvesüsteemi lahendused	8
2.4.1.	Kõiki ülesandeid täidab KKI.....	9
2.4.2.	Kõiki ülesandeid täidab TJA	9
2.4.3.	Kõiki ülesandeid täidab TKA.....	9
2.4.4.	Kõiki ülesandeid täidab TKI.....	10
2.4.5.	Akrediteeritud asutuste kasutamine kontrollimisel alltöövõtu korras ...	10
2.4.6.	KKI, TJA, EMTA ja TKA koostöö	10
2.4.7.	Kohalikud omavalitsusüksused – KKI	12
2.5.	Süsteemi ülesehitus ja teabe liikumine	13
2.5.1.	KKI - TJA – EMTA - TKA	14
2.5.2.	Kohalikud omavalitsusüksused – KKI	18
2.6.	Järeldused ja soovitused	19
3.1.	Sissejuhatus.....	21
3.2.	Kokkuvõte seadusaukude analüüsil leitud põhilistest asjaoludest.....	21
3.2.1.	Keskkonnajärelevalve seadus.....	21
3.2.2.	Jäätmeseadus	21
3.3.	Hinnang senisele õiguslikule raamistikule.....	21
3.3.1.	Jäätmeseadus	21
3.3.2.	Märkused jäätmeseaduse kohta	29

3.3.3.	Keskkonnajärelevalve seadus.....	30
3.3.4.	Märkused keskkonnajärelevalve seaduse kohta	33

Lühendid

BC	abisaaajamaa
EKUK	OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus
EMTA	Eesti Maksu- ja Tolliamet
KKI	Eesti Keskkonnainspeksioon
KKM	Eesti Keskkonnaministeerium
MS	liikmesriik
PL	projektijuht
PM	koordineerija
STE	lühiajaliselt ametisse määratav ekspert
TKI	Tervisekaitseinspeksioon
TJA	Tehnilise Järelevalve Amet
TKA	Tarbijakaitseamet
UBA	Umweltbundesamt (Austria Keskkonnaamet)

1. Taustateave

Käesolev dokument on üks kolmest tehnilisest dokumendist, mis koostati kergmestiprojekti "Probleemtoodetest (patareid ja akud, mootorsõidukid ja nende osad ning elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad) ohtlike ainete järelevalve süsteemi loomine" raames.

Projekti EE05-IB-TWP-ENV-04 eesmärgiks oli suurendada asjaomaste Eesti ametkondade administratiivsuutlikkust kontrollida eri probleemtoodetes (patareides, akudes, mootorsõidukites ja nende osades ning elektri- ja elektroonikaseadmetes ja nende osades) ohtlike ainete kasutamise piiramist käsitleva, direktiividel 2000/53/EÜ, 2002/95/EÜ ja 2006/66/EÜ põhinevate õigusaktide rakendamist.

Määratleti kuus nõutavat tulemust neile vastava 10 kriteeriumiga, mis tuleb täita projekti rakendusperioodil. Projekti rakendusperiood algas jaanuaris 2008 ja lõppes juulis 2008.

Käesolevas dokumendis käsitletakse järgmisi kohustuslikke tulemusi:

Kohustuslik tulemus 2

Koostatud soovitused õigusliku raamistiku täiustamiseks, organisatsiooniline raamistik parandatud (vastavalt kriteeriumidele 4 ja 5)

Kohustuslik tulemus 3

Välja on töötatud teabevahetussüsteem eri asutuste (Keskkonnaministeerium, Keskkonnainspeksioon, EKUK, EMTA, TKI ja TKA) vahel (vastavalt kriteeriumile 6)

Kohustuslik tulemus 6

probleemtoodete kontrollimise süsteem välja töötatud (vastavalt kriteeriumidele 9 ja 10)

Dokument on mõeldud Eesti jäätmesektorit käsitleva poliitika, strateegia ja seadusandluse väljatöötamisega seotud valitsusasutuste ametnikele

Dokumendi koostasid Austria eksperdid Eesti Keskkonnaministeeriumilt ja järelevalveorganitelt saadud eesmärkide ja andmete põhjal.

Dokumendis analüüsitakse seaduseauke ja praegust järelevalvesüsteemi (sh eri asutuste ülesandeid ja vastutusala ning puuduvaid seoseid organisatsioonilises skeemis), antakse soovitusi, täpsustatakse voodiagrammi ja teabevahetussüsteemi. Eelkõige antakse soovitusi töö planeerimise ja eri asutuste ühise tegevusplaani kohta.

2. Organisatsiooniline skeem ja teabevahetussüsteem

2.1. Sissejuhatus

Analüüsi praegust institutsionaalset, organisatsioonilist ja õiguslikku raamistikku Eestis. Analüüs annab parema ülevaate parandamist vajavatest küsimustest ja selle põhjal saaks koostada koostööskeeme probleemtootejärelevalvega tegelemiseks.

Hetkeolukorra analüüsi oli vaja ka teabevahetussüsteemi väljatöötamiseks. Seda on vaja eri asutuste poolt juba tehtava töö ühtlustamiseks ning vajadusel toodete kontrollimisega seotud eri asutuste vahelise teabe liikumise ja koostöö parandamiseks.

Ettepanekud teabevahetussüsteemi ja eri asutuste vastutusalade jaotumise osas lähtuvad kohalike olude analüüsist. Eesmärgiks ei ole muude Euroopa riikide või teiste riikide süsteemi mehaaniline ülekandmine – eksperdid aitavad Eesti ametiasutuste pädevust täiendada, mitte järelevalvesüsteemi nullist üles ehitada.

2.2. Eesti järelevalveasutused

2.2.1. Tarbijakaitseamet (TKA)

Riigiasutus (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalas). Ameti ülesanne (vastavalt tarbijakaitseadusele) on kontrollida tarbekaupu jaemüügipoodides. Ametil on mitu osakonda, mis paiknevad üle kogu riigi.

Ametis töötab kokku 40 inspektorit (kokku on töötajaid 65).

Praegu keskendub amet mänguasjade, mööbli jms kontrollimisele tervisemõju ja ohutuse osas.

Senist tegevust kirjeldab tööplaan, mille põhjal koostatakse iga-aastane kontrollimisplaan. Lisaks arvestatakse igapäevatoos tarbijate kaebusi.

Kontrollimine kujutab endast üldjuhul kaupade visuaalset vaatlust, st märgistuse kontrolli, siiski võetakse ka proove ja analüüsitakse vajadusel Tervisekaitseinspeksiooni (TKI) laborites. Juhul kui proov ei vasta nõuetele, katab proovivõtu- ja analüüsikulud poeomanik/edasimüüja, vastasel juhul teeb seda Tarbijakaitseamet.

Jäätmeseadus Tarbijakaitseametit ei puuduta, Tarbijakaitseameti ülesandeid kirjeldavad tarbijakaitseadus ja toote ohutuse seadus.

Tarbijakaitseametil on infosüsteem, kus menetlused registreeritakse. Registreeritakse järgmised andmed:

- ettevõtte kontaktandmed (nimed, aadress jne)
- protokoll kauba kättesaamise kohta TKA poolt
- kontrolli/analüüsi tulemused

Olemasolev teave ja kogemused puudutavad väikekaupu (elektrilisi), nt mänguasju. Töötajatel puuduvad kogemused suurte olmeseadmete, IT- ja telekommunikatsiooniseadmete, mootorsõidukite jne kontrollimise osas.

Samuti ei kontrolli TKA kaupu maaletoojate ladudes ning keskendub ainult juba turule lastud toodetele (jaekaubandusettevõtetes).

2.2.2. Eesti Maksu- ja Tolliamet (EMTA)

EMTA kontrollib kaupade liikumist üle piiri, et avastada ebaseaduslikku kaubandust, narkootikumide vedu jne. EMTA töö põhineb tolliseadusel. EMTA on Rahandusministeeriumi haldusalas.

EMTA kohus on kontrollida kaupu riiki sissetoomisel ja transpordil importija lattu.

Ametil on piisavad inim- ja tehnilised ressursid oma ülesannete täitmiseks. Seega oleks EMTA ressursid ka probleemtoodete kontrollimiseks piisavad eeldusel, et ameti töötajad saavad väljaõppe kontrollimetoodika osas, mis on keerukam kui nende senises töös kasutatav. EMTA töötajatel puuduvad elektriseadmete, mootorsõidukite jne kontrollimiseks vajalikud eriteadmised ja taust (puuduvad keemikud/insenerid jne), kuid väljaõpet saab neile anda.

EMTA infosüsteem on ulatuslik ja sisaldab teavet kontrollitud kaupade kohta. Teavet saab koostöölepingu alusel edastada teistele Eesti ametiasutustele.

2.2.3. Eesti Keskkonnainspeksioon (KKI)

Keskkonnainspeksioon on Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas. Lähtuvalt keskkonnajärelevalve seadusest tulenevatest kohustustest teostab inspeksioon järelevalvet ning koostab sanktsioonideks akte ja protokolle.

Keskkonnainspeksioonil on juba praegu suur töökoormus, kuna see peab jäätmeseaduse ja teiste seaduste kohaselt kord aastas kontrollima kõiki jäätmelube, IPPC- ja Seveso-lube. On selge et selline suur hulk nõutavaid menetlusi takistaks mis tahes arvestatava ja usaldusväärse kontrollprogrammi läbiviimist.

Samuti tuleb märkida et KKI tegeleb kogu menetlusahelaga dokumentatsiooni (lubade) kontrollist objekti külastamise ja proovide võtmiseni jne.

Inspeksioonis töötab 50 inspektorit, kes tegelevad eri menetlustega atmosfääriheitest reovee, tahkete jäätmete ja toodeteni objektitüüpe eristamata.

KKI keskendus seni jäätmetele, täpsemalt jäätmete tekkele ja käitlemisele; kuni praeguseni ei tegelenud KKI toodete kontrollimisega.

Puudub infosüsteem andmetega probleemtoodete kohta, kuna probleemtooteid ei ole seni kontrollitud.

2.2.4. Tehnilise Järelevalve Amet (TJA)

Tehnilise Järelevalve Amet (endine iseseisev ametiasutus nimetusega Tehnilise Järelevalve Inspeksioon) koosneb mitmest osakonnast, mis tegelevad erinevate tehniliste küsimustega. Muuhulgas teostab Amet elektri- ja elektroonikakaupade kontrollimist (peamiselt ohutusküsimustes) ning teeb vajalike laborianalüüside osas koostööd väliste laboritega (nt ülikoolide omadega). Toodetes esinevate ohtlike ainete proovivõtu ja analüüsiga TJA seni tegelenud ei ole. TJA tegutseb Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas. Jäätmeseaduse kohaselt on TJA üks ametiasutustest, mis peab tegelema probleemtoodetele kehtestatud piirangutega.

Tehnilise Järelevalve Ametis töötab 100 inspektorit, ligikaudu 20 neist töötab tehnilises osakonnas (mis vastutab mh toodete kontrolli eest). Inspektorite teaduslik-tehniline taust (insenerid) on sobiv vajalike kontrollmenetluste jaoks eeldusel, et nad saavad vastava väljaõppe.

Tehnilise Järelevalve Ametil on infosüsteem seniste menetluste protokollidega (ettevõtte kontaktandmed, menetluse tüüp jne).

2.2.5. Tervisekaitseinspeksioon (TKI)

TKI kuulub Sotsiaalministeeriumi haldusalasse ja teeb erinevaid keemilisi, epidemioloogilisi, mikrobioloogilisi ja muid analüüse. Tervisekaitseinspeksiooni keskkonnatervise ekspertiisi osakond kontrollib kaupade, keemiatoodete, kosmeetikatoodete jne vastavust ohutusnõuetele. Inspeksioonil on oma labor.

TKI lähtub oma töös rahvatervise seadusest, kemikaaliseadusest ja tarbijakaitse seadusest; jäätmeseaduse kohaselt peab ta andma hinnanguid jäätmekäitluskohtadele.

Tervisekaitseinspeksioonil on aastane tööplaan ja infosüsteem.

2.2.6. OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus (EKUK)

Keskkonnauuringute Keskusel on olemas ressursid probleemtoodetes ohtlike ainete sisalduse jälgimiseks vajalike laborianalüüside tegemiseks. Keskkonnauuringute Keskus on ainus asutus Eestis (peale Tehnikaülikooli), millel on probleemtoodete järelevalveks vajalikeks metallianalüüsideks vajalik laboriinfrastruktuur.

2.3. Keskkonnaministeeriumi (KKM) roll

Eespool nimetatud asutused paistavad tegutsevat üksteisest eraldi, lähtudes oma tööplaanist. Seega tuleb tugevdada Keskkonnaministeeriumi rolli keskse koordineerijana probleemtoodete ohtlike ainete sisalduse jälgimises, kuna Keskkonnaministeerium on kursis täitmist vajavate nõuetega (nt EL direktiivid).

Seejuures peab Keskkonnaministeerium omama ligipääsu kogu kogutavale teabele ning paika panema vajalikud prioriteedid koos ülejäänud asjaga seotud asutustega.

2.4. Alternatiivsed järelevalvesüsteemi lahendused

Siinkirjeldatud alternatiivid kujutavad endast erinevaid võimalikke lahendusi Eesti oludes, kus eri asutustel (KKI, TJA, EMTA) on jäätmeseaduse kohaselt sarnased pädevusalad ning seaduse kohaselt võivad seotud olla ka muud asutused (TKA). Skeemid töötati välja pärast

põhjalikku arutelu asjakohaste asutustega ja nende võimaluste ja pädevuse hoolikat hindamist.

Peab märkima, et analüüs põhineb peamiselt tehnilistel kaalutlustel, nimelt analüüsitakse hetkeolukorda ja võimalusi lahendada võrdlemisi keerukat probleemtoodete järelevalvet. Sellega ei üritata peale suruda "üht parimat" lahendust ega pakkuda Eesti ametiasutustele välja ainult üht koostööskeemi – sobivaima skeemi valivad välja Eesti ametiasutused lähtudes mitte ainult olemasolevatest ressurssidest ja pädevusest, vaid ka riigi poliitilistest ja administratiivsetest eripäradest ning vastavate asutuste koostöövalmidusest.

Pakutakse välja mõned soovitatavad koostööskeemid, mis paistavad sobivat tegeliku olukorraga. Lühidalt kirjeldatakse iga skeemi suhtelisi eeliseid.

Tegeliku olukorra kirjeldamisel ilmnes, et enamikul asutustel puuduvad inim- ja rahalised ressursid täiendavaks tööks probleemtoodete kontrollimise ja proovivõtuga. Seega on toodete kontrollimiseks vaja täiendavaid ressursse.

2.4.1. Kõiki ülesandeid täidab KKI

Kõik kontrollimisülesanded kogu kasutusahela ulatuses (tooted, jäätmekäitlus, lõplik kõrvaldamine) jäävad ühe asutuse kanda. Asutusel puudub lõplikus plaanis ülevaade prioriteetide seadmiseks ahela eri punktide kontrollimisel; seni on KKI keskendunud ainult jäätmekäitlusele ja puhastusseadmetele, mitte toodete kontrollimisele. Seetõttu võib tootejärelevalve KKI seniste (jäätmeteküsimustele suunatud) prioriteetide tõttu kannatada. Lisaks tuleb märkida, et menetlusi tuleb teostada tootjate ja maaletoojate ladudes ning jaekaubandusettevõtetes.

Seega oleks Keskkonnainspeksioonil vaja uute ülesannete täitmiseks ulatuslikke inim- ja rahalisi ressursse.

Õiguslik mõju

Muud asutused (TJA, EMTA) jäetakse jäätmeseadusest välja, jättes kõik ülesanded Keskkonnainspeksioonile.

2.4.2. Kõiki ülesandeid täidab TJA

Tehnilise Järelevalve Ametil on pädevus ja sobiv taust elektriseadmete ja eeldatavalt ka patareide kontrollimiseks eeldusel, et selle töötajad saavad vastava väljaõppe. Paistab, et ameti kontseptsioon ei vasta mootorsõidukite kontrollimisele, selle probleemi saab aga lahendada väljaõppega.

TJA tegevuse eesmärk ei ole tegelikult keskkonnakaitse, vaid ohutus. Seda kontseptsiooni tuleks eri EL direktiivide (RoHS-direktiivi 2002/95/EÜ, WEEE-direktiivi 2002/96/EÜ ja romuautode direktiivi 2000/53/EÜ) nõuete täitmiseks muuta.

Õiguslik mõju

Muud asutused (KKI, EMTA) jäetakse jäätmeseadusest välja, jättes kõik ülesanded TJA-le.

2.4.3. Kõiki ülesandeid täidab TKA

See lahendus eeldab Tarbijakaitseameti poolt ulatuslikke muutusi ja kontseptsiooni laiendamist, et haarata uusi teemasid, nagu näiteks elektriseadmed, mootorsõidukid ja nende osad. TKA on seni keskendunud toodete, nagu mänguasjade, mööbli, kangaste jne terviseohutusele ja ohutusele. Muudatus eeldaks ulatuslikke ressursse.

Õiguslik mõju

Muud asutused (KKI, TJA, EMTA) jäetakse jäätmeseadusest välja, TKA viiakse jäätmeseadusesse sisse.

2.4.4. Kõiki ülesandeid täidab TKI

Sellisel juhul kandub kogu vastutus toodete kontrolli eest keskkonnaküsimustes Sotsiaalministeeriumile. Lahendusega võivad kaasnedä keerulised organisatsioonilised probleemid, kuna täiendada tuleb jäätmeseadust, et TKI saaks täita oma uusi ülesandeid, lisaks tuleb laiendada TKI laboriinfrastruktuuri ning korraldada praegustele inspektoritele mahukas väljaõpe ja palgata ka uusi inspektoreid.

Tuleb märkida et TKI senine kontseptsioon on sanitaar-epidemioloogiline, puuduvad insenertehniline ja "puhas" keskkonnateemaline lähenemine, mis oleks eespool nimetatud direktiivide rakendamisel väga soovitatavad.

Õiguslik mõju

Muud asutused (KKI, TJA, EMTA) jäetakse jäätmeseadusest välja, TKI viiakse jäätmeseadusesse sisse.

2.4.5. Akrediteeritud asutuste kasutamine kontrollimisel alltöövõtu korras

KKI ja/või TJA võivad osa ülesannetest lasta täita akrediteeritud asutustel. Sellisel juhul saab KKI keskenduda tavapärasele jäätmekäitlusküsimustele ning TJA saab jääda tooteohutuse küsimuste juurde.

Akrediteeritud asutusteks võivad olla

- ülikoolid (soovitavalt Tehnikaülikool, kuna omab keemia- ja insenerteaduste-alast tausta)
- sõltumatud tehnikainstituudid/-laborid
- kutseühingud (nt inseneride/keemikute liidud)

Asutuse valikul võib lähtuda selle teaduslik-tehnilisest taustast, kogemustest ja vastava kontroll-laborite infrastruktuuri olemasolust..

Õiguslik mõju

Jäätmeseaduse ja keskkonnajärelevalve seaduse muutmise nii, et need võimaldavad osa KKI/TJA kohustuste ülekandmist akrediteeritud asutustele (riigiasutustele, valitsusvälistele asutustele).

2.4.6. KKI, TJA, EMTA ja TKA koostöö

Selline lahendus võimaldab optimaalselt ära kasutada kõigi ülesandeks sobivate asutuste kogemused ja infrastruktuuri. Seejuures on soovitatav jagada ära vastutusala eri asutuste vahel. Vajalikud laborianalüüsid teevad EKUK ja/või muud laborid (Tehnikaülikool jt).

KKI ja/või TJA puhul võivad akrediteeritud asutused vajadusel osa või kogu töö enda peale võtta.

Järgnevalt on ära toodud soovitused ülesannete jagamise kohta eri asutuste vahel

EMTA: **kõigi** väljastpoolt EL-i pärinevate **probleemtoodete** kontroll kõigis impordifaasides st transpordil kuni maaletooja laoni (makroskoopiline/visuaalne kontroll, proovivõtt, analüüs)

KKI ja vajadusel akrediteeritud asutused: **mootorsõidukite ja nende osade** kontroll (makroskoopiline/visuaalne kontroll, proovivõtt, analüüs) ladudes ja jaekaubandusettevõtetes

TJA ja vajadusel akrediteeritud asutused: **elektri- ja elektroonikaseadmete (EEE) ning patareide** kontroll (makroskoopiline/visuaalne kontroll, proovivõtt, analüüs) ladudes ja jaekaubandusettevõtetes

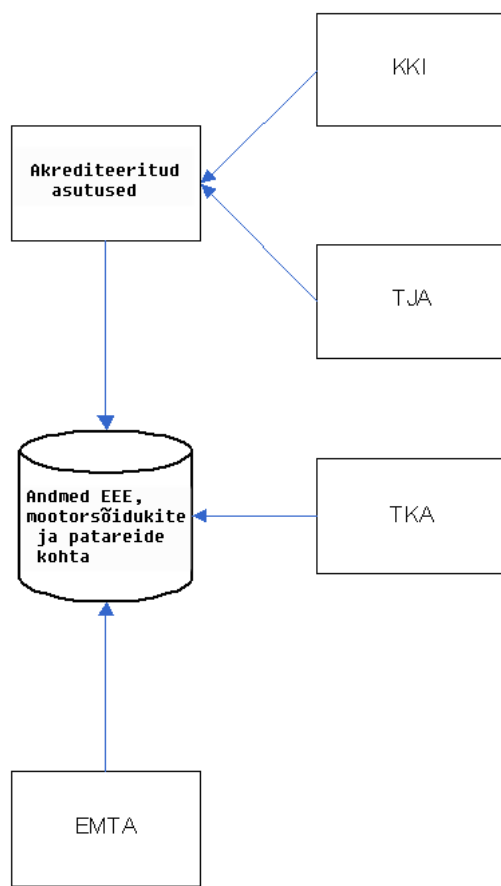
TKA: visuaalne kontroll, märgistuse/lubade kontroll, tootja väljastatavate keskkonnaohutuse, tervise jms alase teavituskampaania elementide kontroll. TKA kontrollib elektriseadmeid / mänguasju jaekaubandusettevõtetes.

EKUK: teeb KKI ja TJA jaoks vajalikke laborianalüüse

EMTA labor: EKUK-i labori osa

Muud laborid: täiendavad laborid EKUK-i kõrval juhul, kui kontrollimisel otsustatakse kasutada akrediteeritud asutusi

Skeem võib olla järgmine

Selle skeemi suhtelised eelised

Lahendus võimaldab probleemtoodete järelevalvega seotud ülesanded täita võrdlemisi sujuvalt, kuna:

- töökoormus jaguneb kõigi ülesandeid täitma sobivate ja sobiva taustaga Eesti asutuste vahel, võimaldades ära kasutada kõigi pädevuse ja ressursid
- skeem ei jäta kogu töökoormust (lubade, märgistuse ja infolehtede kontroll, makroskoopiline (röntgen-) kontroll, proovivõtt ja analüüsi) ühele või kahele asutust (nt KKI, TJA)
- õiguslikku raamistikku pole vaja oluliselt muuta, muuta tuleb ainult jäätmeseadust, et kaasata EMTA ja TKA kontrollimist teostama.

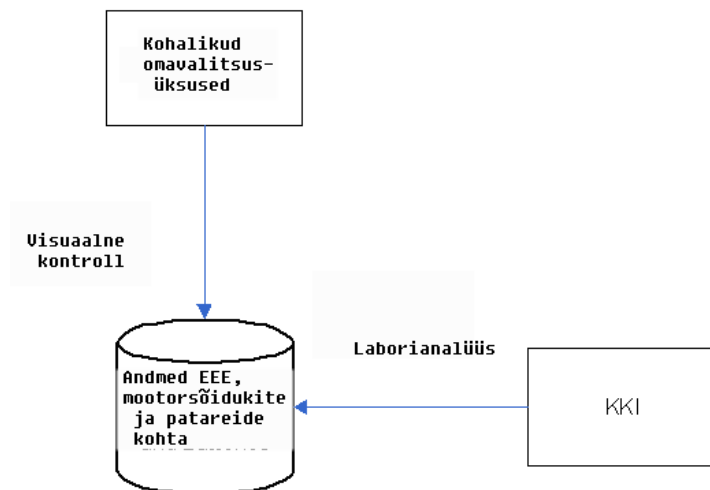
2.4.7. Kohalikud omavalitsusüksused – KKI

Kohalikud omavalitsusüksused peavad igal aastal kohalikul tasandil kontrollima lube ja muud dokumentatsiooni (sertifikaate, teavitusi jne). Kontroll ei peaks piirduma probleemtoodetega, vaid käsitlema ka jäätmeküsimusi, millega KKI seni tegelenud on ja mis moodustavad suure osa KKI tööprogrammist (iga-aastane jäätmelubade kontroll).

Kohalikke omavalitsusüksusi ja asutusi võib dokumentatsioonikontrolli kõrval varustada ka röntgenseadmetega probleemtoodete makroskoopiliseks/visuaalseks kontrollimiseks. KKI

tegeleb sel juhul spetsiifilise laborianalüüsi nõudvate ja röntgenseadme abil mitte tuvastatavate toodete ja nende osade proovivõtu ja analüüsiga.

Skeem võib olla järgmine

Selle skeemi suhtelised eelised

See on hea alternatiiv valikule 6, kuna

- kogu probleemtoodete kontroll ja järelevalve on ühe asutuse (KKI) kanda, tänu sellele saab tööd paremini planeerida (prioriteedid, ajakava, tööfaasid, tagasiside jne)
- võimaldab KKI-l keskenduda toodete ja jäätmekäitluse kõige olulisematele aspektidele, jättes aeganõudva rutiinse dokumentatsioonikontrolli (lubade kontrolli) kohalikele omavalitsusüksustele kui kohalikud omavalitsusüksused omandavad röntgenseadmed, vabaneb KKI olulisest hulgast töökoormusest.
- Oluline õiguslik mõju puudub kuna keskkonnajärelevalve seadus (§ 6) võimaldab kohalikel omavalitsusüksustel vastavas maakonnas keskkonnajärelevalvet teostada.

2.5. Süsteemi ülesehitus ja teabe liikumine

Selles osas pakutakse välja asutuste üldine koostööplaani Eestis parimate tulemuste saavutamiseks probleemtoodete kontrollis. Välja pakutav skeem ei ole mõeldud üksikasjalikuks täpselt järgitavaks organisatsiooniskeemiks. Plaan on koostatud vastavalt Eesti ekspertidelt saadud andmete põhjal ja ei arvesta eeldatavalt kõiki eri asutuste ning eri ametialase ja eraelulise taustaga inimeste koostöös ühises projektis, nt probleemtoodete järelevalves mängu tulemaid nüansse. Siiski joonistatakse välja üldine tööprotsess, mida võib kasutada lähtepunktina põhjalikuma plaani koostamisel.

Pakutud plaan kirjeldab tööprotsessi **skeemide 6 või 7 järgmisel**; senise analüüsi põhjal on selge et need 2 valikut sobivad Eesti olukorras järelevalve teostamiseks ilmselt kõige paremini.

Lühidalt kirjeldatakse pakutud skeemi töösse viimiseks vajalikke korralduslikke etappe ja faase. Üldjoontes kirjeldatakse ka kogutavat ja keskandmebaasi edastatavat teavet.

2.5.1. KKI - TJA – EMTA - TKA

Õiguslik mõju

- EMTA ja TKA tuleb jäätmeseadusesse sisse viia selge kirjeldusega nende ülesannetest – EMTA puhul EL-väliste toodete kõik impordietapid kuni maaletooja laoni, TKA puhul elektri- ja elektroonikaseadmete kontroll jaekaubandusettevõtetes. Pikas plaanis tuleb vastavalt vajadusele muuta kõiki õigusakte, mis kirjeldavad EMTA ja TKA ülesandeid (tolliseadus, tarbijakaitseseadus).
- Jäätmeseaduses tuleb pikas plaanis ära näidata vastutusalade jagunemine KKI (mootorsõidukid) ning TJA (elektri- ja elektroonikaseadmed, patareid) vahel ning vastavad võimupiirid.
- Toodete kontrollimenetluse täpne kirjeldus õigusaktides (keskkonnajärelevalve seadus, jäätmeseadus jne), st kas ja kuidas toode konfiskeeritakse, tootja kohustused menetluse ajal, menetluse kulude katmine jne.
- Prognoos akrediteeritud asutuste, nt keskkonnajärelevalve seaduses (§ 3) nimetatud valitsusasutuste osalemise kohta menetlustes kontrollimisülesannete täitmisel projektiga seotud asutuste asemel.

Töökorraldus

KKI, TJA, TKA, EMTA koostavad ise enda aastaplaani vastavalt paika pandud pädevusvaldkondadele ja prioriteetidele.

TJA laiendab oma senist tegevust elektri- ja elektroonikaseadmega, et täita uusi nõudeid. KKI alustab täiesti uut tegevust (mootorsõidukite ja nende osade kontroll). Ka TKA laiendab oma senist tegevust (elektri- ja elektroonikaseadme kontroll) uude valdkonda. Väljaõpe ja seniste ressursside täiendamine on igal juhul vajalik kõigi asutuste puhul.

Asutus	Kontrolliobjektid	Märkused
KKI	mootorsõidukid	laod, jaekaubandusettevõtted
TJA	elektri- ja elektroonikaseadmed, patareid ja akud	laod, jaekaubandusettevõtted
TKA	elektri- ja elektroonikaseadmed ning akud	jaekaubandusettevõtted
EMTA	mootorsõidukid, elektri- ja elektroonikaseadmed, patareid	transport ladudesse (väljastpoolt EL-i pärinevad tooted)
EKUK	seadme-, patarei-, aku- ja mootorsõidukiosade analüüs	vajadusel jaguneb töö projektis osalevate laborite vahel

Koostöö tulemuslikkuse saavutamiseks peavad asutused ka oma tööplaanide koostades tegema koostööd. Keskkonnaministeeriumi roll plaanide koostamisel võib olla suur, kuna Keskkonnaministeeriumil on keskse teabesüsteemi kaudu hea ülevaade kogu seni kogutud teabest.

Ressursside täiendamine

KKI, TJA, TKA ning pikas plaanis ka EMTA ressursse tuleb ülesannete täitmiseks oluliselt suurendada.

Töö efektiivsust kontrollimisel saab tõsta kahel viisil:

- uute töötajate palkamine vastavaks tööks
- inspektoritele (KKI, TJA, TKA, EMTA) väljaõppe andmine uueks tööks

Isegi juhul, kui kontrollimisega tegelevad akrediteeritud asutused, tuleb kõigis osalevates asutustes anda mõnedele inspektoritele väljaõpe akrediteeritud asutuste töö juhtimiseks ja koordineerimiseks.

Ressursside täiendamise ulatus sõltub prioriteetidest asutuste tööplaanides, st millise osa oma ressurssidest pühendab asutus tootejärelvalvele ja millise osa ressurssidest haarab asutuse tavapärase tegevus (KKI puhul nt jäätmeküsimustega tegelemine). Ressursijaotuspoliitika tuleb paika panna enne ressursside assigneerimist tööülesannete täitmiseks.

Asutused peavad omandama ka kontrollimiseks vajaliku varustuse, nt röntgenseadmed.

Teabe kogumine

Asutused koguvad menetlusteabe vastavalt seni kasutatud süsteemile – toote tüüp, menetluse tüüp (makroskoopiline kontroll, laborianalüüs), menetluse kuupäev, maaletooja/tootja nimi jne.

Kogutav teave on üldjoontes järgmine

Kontrollitava EEE-seadme kategooria vastavalt WEEE-direktiivile 2002/96/EÜ (suured ja väiksemad kodumasinad, infotehnoloogiaseadmed jne)		
Kontrollitava EEE-seadme tüüp (elektriline tööriist, külmkapp, mobiiltelefon jne)	Patarei/aku tüüp (kantavad patareid, nõõpelemendid, autoakud, tööstuslikud)	Kontrollitava sõiduki tüüp - varuosad - osa
Tootja/maaletooja (andmed)	Tootja/maaletooja (andmed)	Tootja/maaletooja (andmed)
<u>Probleemsed ained vastavalt RoHS-direktiivile 2002/95/EÜ</u> - Pb - Hg - Cr6+ - Cd - PBB - PBDE	<u>Probleemsed ained vastavalt direktiivile 2006/66/EÜ</u> - Hg - Cd - Pb	<u>Probleemsed ained vastavalt direktiivile 2000/53/EÜ</u> - Pb - Hg - Cd - Cr6+
<u>Proovivõtt</u> - võetava proovi tüüp (varuosa, terve ese jne) - proovide arv - makroskoopiline (röntgen) <u>Analüüsitulemused</u> - lubatud vahemik - iga aine kontsentratsioon (analüüsitulemus) - % erinevus lubatavaga võrreldes	<u>Proovivõtt</u> - proovide arv iga patareitüübi kohta (kantav, tööstuslik jne) - makroskoopiline (röntgen) <u>Analüüsitulemused</u> - lubatud vahemik - iga aine kontsentratsioon (analüüsitulemus) - % erinevus lubatavaga võrreldes	<u>Proovivõtt</u> - võetava proovi tüüp (varuosa, terve ese jne) - proovide arv <u>Analüüsitulemused</u> - lubatud vahemik - iga aine kontsentratsioon (analüüsitulemus) - % erinevus lubatavaga võrreldes
rikkumismenetlus riiklikul või EL tasandil (kui see on asjakohane)	rikkumismenetlus riiklikul või EL tasandil (kui see on asjakohane)	rikkumismenetlus riiklikul või EL tasandil (kui see on asjakohane)

Teabe liikumine

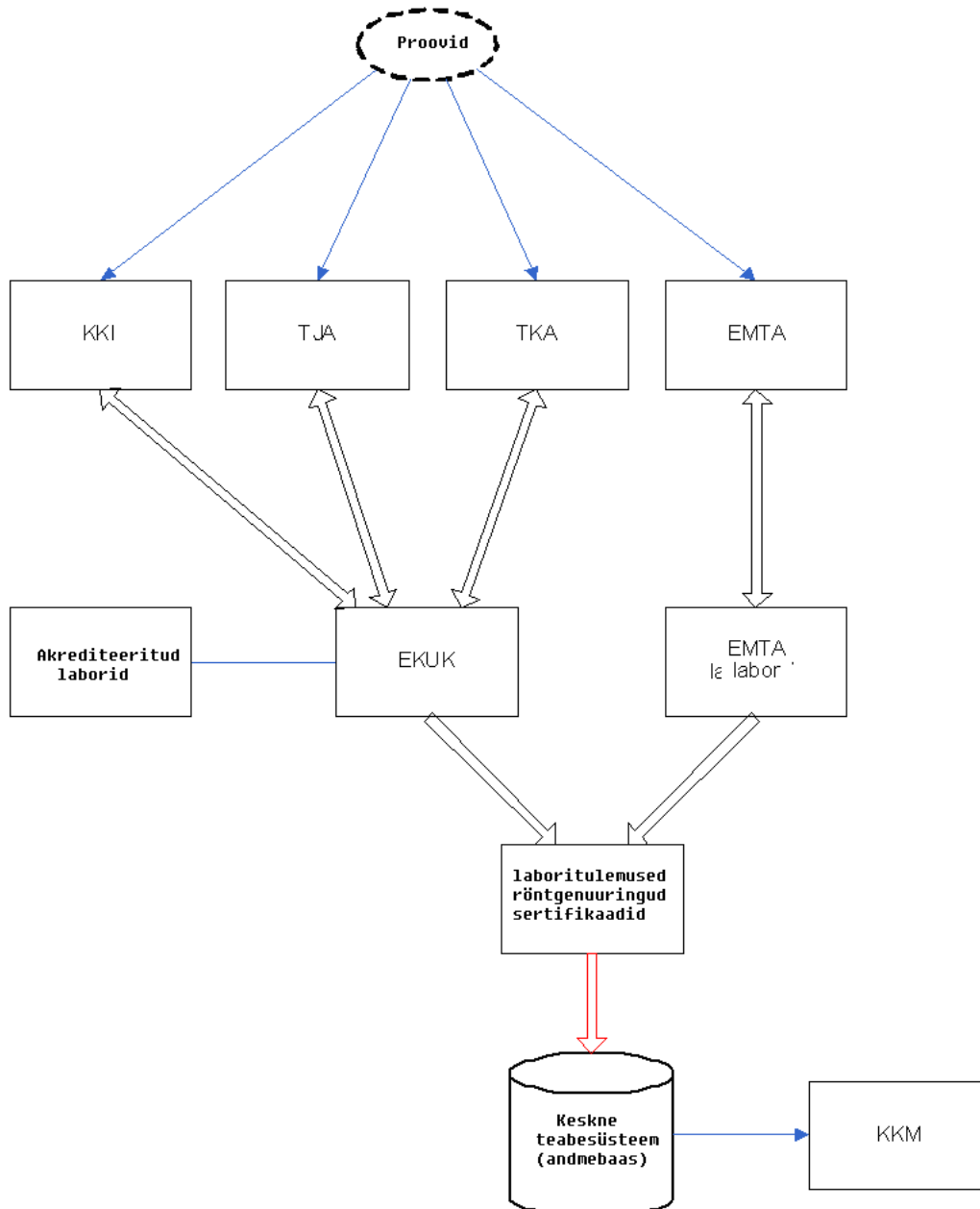
EKUK, EMTA labor ja/või (vajadusel) muud (akrediteeritud) laborid registreerivad tehtavate analüüside tulemused ja teavitavad neist vastavaid asutusi: EKUK KKI-d, TJA-d ja TKA-d ning EMTA labor EMTA-d.

Asutused viivad andmed seejärel kesksesse infosüsteemi (andmebaasi).

Andmebaasi valdajaks võiks olla KKI. Keskkonnaministeriumil peaks olema juurdepääs andmebaasile prioriteetide seadmiseks ja korrigeerimiseks, järelevalve strateegiliste eesmärkide püstitamiseks ning menetluste probleemkohtadele tähelepanu pööramiseks. Projektis osalevad asutused peaksid oma aastaplaanid koostama koostöös Keskkonnaministeriumiga, millel on ülevaade strateegilistest küsimustest ohtlike ainete

määramisel probleemtoodetes vastavate EL direktiivide (2002/95/EÜ, 2002/96/EÜ, 2000/53/EÜ, 2006/66/EÜ) värskemate uuenduste järgimisel.

Teabe liikumine võiks olla järgmine:

2.5.2. Kohalikud omavalitsusüksused – KKI

Õiguslik mõju

Vastavalt keskkonnajärelevalve seadusele (§ 3, 6 ja 7) võivad KKI ja kohalikud omavalitsusüksused/asutused keskkonnajärelevalvet teostada. Oluline õiguslik mõju eeldatavalt puudub, kui omavalitsusüksustel on õigus probleemtoodete järelevalveks.

Töökorraldus

Aastase kontrolliplaani peaks koostama KKI ja selle vastavate kohalike omavalitsusüksustega läbi arutama. Programmi koostamisel tuleb arvestada kohalikke olusid (nt tootjate mahukat kontrollimist vajavate suurte ladude olemasolu), et kohalikud inspektorid saaksid keskenduda menetlustele ja töötada võimalikult efektiivselt.

KKI inspektorid juhendavad kohalikke kolleege esimestel menetlustel, tutvustades neile töö spetsiifilisi külgid.

KKI ise keskendub tooteproovide võtmisele laborianalüüsideks.

Ressursside täiendamine

Enne ülesannete täitmisele asumist tuleb kõigile kohalikele inspektoritele kavandada ja läbi viia mahukas väljaõppeprogramm. Olemaolevate teadmiste ja kogemuste parimaks rakendamiseks peab väljaõppeprogramm arvestama osalevate töötajate tehnilist ja professionaalset tausta, võimeid ja pädevust.

Kui nii otsustatakse, peavad kohalikud asutused omandama kontrollimiseks vajaliku varustuse, nt röntgenseadmed. Sellisel juhul kontrollivad kohalikud inspektorid lisaks erinevatele sertifikaatidele ka makroskoopilisel tasandil tooteid.

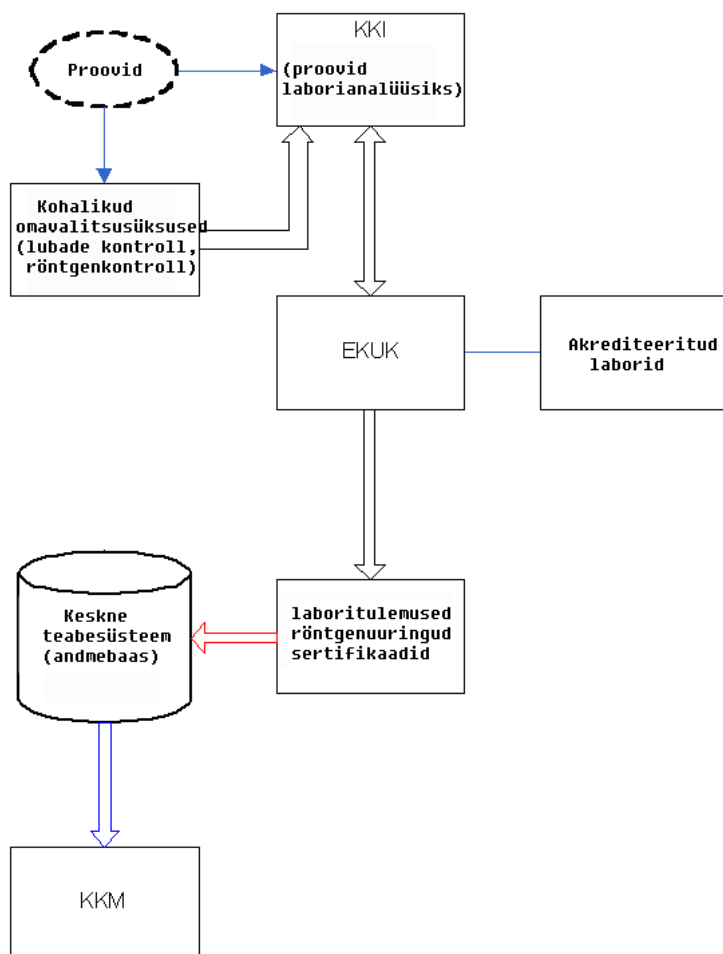
Teabe kogumine

KKI koostab mallid andmete registreerimiseks kohalikul tasandil vastavalt olemasolevale süsteemile – toote tüüp, menetluse tüüp, tootja nimi jne. Kohalikud järelevalveasutused registreerivad andmed vastavalt neile mallidele.

Teabe liikumine

Kohalikud asutused edastavad kogutud teabe KKI-le, mis viib need seejärel kesksesse infosüsteemi (andmebaasi).

Teabe liikumine võiks olla järgmine:

2.6. Järeldused ja soovitusel

Siin pakutud lahendused on koostatud vastavalt optimaalsetele teadmistele ja Eesti hetkeolukorra hinnangule abivahendina Eesti ametiasutustele reaalselt toimiva järelevalvesüsteemi välja töötamisel. Organisatsioonilisi ja poliitilisi külgi, mis võivad sobiva lahenduse valikul otsustavaks osutada, ei olnud analüüsis võimalik arvesse võtta, kuna need sõltuvad tugevalt mittetehnilistest (poliitilistest ja administratiivsetest) teguritest.

Projektis osalevate asutuste KKI, EMTA, TJA, TKA (kui valitakse see lahendus) suure töökoormuse tõttu ei saa täiendavaid ülesandeid ohtlike ainete kontrollimisel ilmselt täita ilma vastavaid ressursse (inimressurssi ja rahalisi ressursse) oluliselt suurendamata. Seega tuleb ühe lahendusena kindlasti kaaluda probleemtoodete kontrollimenetluste jätmist **akrediteeritud asutustele**, muutes selleks keskkonnajärelevalve seadust ja/või jäätmeseadust

Sellise delegeerimise eelised on järgmised:

- asutused saavad jätkata seniste järelevalveprogrammidega, koormamata end uue järelevalvevaldkonnaga
- järelevalveasutused ei vaja täiendavat tööjõudu, kuna töö lastakse teha akrediteeritud asutustel
- akrediteeritud asutused võivad ülesandeid täita lühiajaliselt (2-3 aastat), misjärel lepingud võib üle vaadata. Nii saavutatakse maksimaalne paindlikkus negatiivse mõjuta asutuste organisatsioonilisele struktuurile või tööprogrammile.

Kaaluda tuleb ka alternatiivset lahendust **kohalike omavalitsusüksuste** osalusega kontrollimisel KKI juhendamisel, kuna

- probleemtoodete kontroll koondatakse ühe asutuse (KKI) kätte vältides nii kattuvusi ja vastuolusid mis paratamatult sageli tekivad, kui sama ülesandega tegelevad mitu asutust (TKA, EMTA, KKI, TJA);
- lahendus laiendab kohalike asutuste rolli ja aitab mingil määral keskkonnajärelevalvet detsentraliseerida;
- järelevalvekulud vähenevad (väheneb transport Tallinnast riigi eri osadesse).

3. Hinnang õiguslikule raamistikule ja selle kirjeldus

3.1. Sissejuhatus

Probleemtoodete järelevalve efektiivse korralduse väljatöötamiseks analüüsiti senist õiguslikku raamistikku ja vaadati, kas see vajab parandusi. Analüüsiti jäätmeseadust ja keskkonnajärelevalve seadust, kuna need moodustavad probleemtoodete järelevalvemenetluste üldise õigusliku raamistiku.

Analüüs ei kujuta endast põhjalikku õiguslikku uuringut ning korrektsete õiguslike terminite ja määratluste sõnastamist, see toob ainult välja probleemi parema lahendamise huvides korrigeerimist vajavad küsimused.

3.2. Kokkuvõtte seadusaukude analüüsil leitud põhilistest asjaoludest

3.2.1. Keskkonnajärelevalve seadus

1. Puudub selge viide KKI ülesannetele probleemtoodete kontrollimisel: [§ 16 lõike 3 punktid 2 ja 3]
2. Täpselt tuleks viidata probleemtooteproovide võtmise protseduurile [§ 20 lõiked 2 kuni 7]
3. Kuidas konfiskeeritakse tooteid kontrollimiseks/analüüsiks? Kes kannab kulud, kui on vaja toodet kahjustavat laborianalüüsi? [§ 25 -27]

3.2.2. Jäätmeseadus

1. Ülesannete delegeerimine akrediteeritud asutustele tuleb selgelt määratleda, kui selle kasuks otsustatakse.
2. Selge viide keelatud ainetele probleemtoodetes vastavalt RoHS-, romuautode- ja patareidirektiividele [§ 24 lõike 1 punkt 1 ja lõige 3]
3. KKI, TJA ja kohalike omavalitsusüksuste teostatava järelevalve selge eristamine – vastutusalade jaotus vastavalt pakutud alternatiivskeemidele (vastavalt tehtavale otsusele).

3.3. Hinnang senisele õiguslikule raamistikule

3.3.1. Jäätmeseadus

Tootjate kohustused ja nõuded toodetele põhinevad jäätmeseadusel (muudetud 2007. a). Selle olulisemad sätted on järgmised.

§ 2. Jäätmed

(1) Jäätmed on mis tahes käesoleva paragrahvi lõikes 3 loetletud jäätmekategooriasse kuuluv vallasasi või kinnistatud laev, mille valdaja on ära visanud, kavatseb seda teha või on kohustatud seda tegema.

(2) Äraviskamine tähendab vallasasja kasutuselt kõrvaldamist, loobumist selle kasutusele võtmisest või kasutusest hoidmist, kui selle kasutusele võtmine ei ole tehniliselt võimalik, majanduslikest või keskkonnakaitselistest asjaoludest tulenevalt mõistlik.

(3) Jäätmekategooriad on:

- 1) Q1 – edaspidi teisiti määratlemata tootmis- ja tarbimisjäägid;
- 2) Q2 – praaktooted;
- 3) Q3 – tooted, mille kasutustähtaeg on lõppenud;
- 6) Q6 – kasutamiskõlbmatud päraldised, nagu tühjad patareid, kasutatud katalüsaatorid;
- 13) Q13 – kõik materjalid, ained või tooted, mille kasutamine on keelatud;
- 14) Q14 – tooted, millele valdaja ei leia edasist kasutamist, nagu põllumajanduses, olmes, kontorites, kauplustes või töökodades ära visatud vallasasjad;

§ 22. Jäätmetekke vältimine

Jäätmetekke vältimine on meetmete kompleks, mis on suunatud jäätmete ning nende koostises olevate ainete ja materjalide koguse või jäätmete keskkonna- ja terviseohtlikkuse vähendamisele.

§ 23. Tootja, tootjate ühendus ja turustaja

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

1) Tootja käesoleva seaduse tähenduses on isik, kes:

- 1) valmistab ja müüb tooteid oma kaubamärgi või -nimetuse all, sõltumata müügiviisist, kaasa arvatud posti- ja elektrooniline müük;
- 2) tegeleb teiste poolt valmistatud toodete edasimüügiga, sõltumata müügiviisist, kaasa arvatud posti- ja elektrooniline müük;
- 3) veab sisse tooteid Eestisse nende turustamise või edasimüümise eesmärgil.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(2) Isikut, kes üksnes rahastab rahastamislepingu alusel (näiteks pank), ei loeta tootjaks, kui ta ei tegutse tootjana käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(3) Käesoleva seaduse mõistes on tootjate ühendus mittetulundusühing või muu majanduslikku tulu mittetaotlev organisatsioon, mille liikmeteks on üksnes tootjad või tootjate ühendused ning mille üheks eesmärgiks on teatud liiki probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise korraldamine või finantseerimine.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(4) Tootjate ühendus peab tagama:

- 1) kõigile vastavat liiki probleemtoodete tootjatele juurdepääsu tootjate ühenduse teenustele;
- 2) kohustused lepinguga üle andnud või tootjate ühendusega liitunud tootjalt tasu kogumise võrdsetel tingimustel ja teenuste pakkumise neile, lähtudes üksnes nende turuosast seda tüüpi seadmete turul;
- 3) jäätmete käitlemisega seotud teenuse ostmise konkurentsi alusel;
- 4) jäätmete kogumise ja taaskasutamisega seotud andmete kättesaadavuse Keskkonnaministeeriumile ja järelevalve õigust omavale isikule.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(5) Turustaja käesoleva seaduse tähenduses on isik, kes kaubanduslikel alustel pakub tooteid isikutele, kes kavatsevad neid tooteid kasutada.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

§ 24. Tootja kohustused jäätmetekke vältimisel ja tekkivate jäätmete kogumisel

(1) Toodete valmistamisel peab tootja võimalikult suures ulatuses:

1) piirama ohtlike ainete kasutamist, et vältida nende sattumist keskkonda, hõlbustada toodetest tekkivate jäätmete ringlussevõttu ning vältida vajadust kõrvaldada jäätmeid ohtlike jäätmetena;

2) edendada teisese toorme kasutamist toodetes.

(2) Teisene toore on jäätmete taaskasutamistoimingu tulemusena ringlussevõetud aine või materjal.

(3) Toodetest tekkivate jäätmete keskkonnahoidliku käitlemise nõudeid, eelkõige taaskasutamise nõudeid tuleb arvesse võtta juba toodete kavandamisel ja projekteerimisel.

(4) Tootja on kohustatud seoses tema tootest tekkivate jäätmete töötlemise ja taaskasutamisega andma jäätmekäitlejatele teavet kasutatud materjalide ja toote komponentide, ohtlike ainete olemasolu ja nende asukoha kohta tootes.

(5) Keskkonnaministril on õigus tootest tekkivate jäätmete käitlemisel keskkonna- ja terviseohu vältimiseks anda määrusi, millega kehtestatakse tootes ohtliku aine maksimaalne sisaldus ja tehnilised normid ohtlike ainete sisalduse määramiseks või sihtarvud teisese toorme kasutamiseks toote valmistamisel.

§ 25. Probleemtoode

(1) Probleemtoode on toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada tervise- või keskkonnaohu, keskkonnahäiringuid või keskkonna ülemäärast risustamist.

(2) Probleemtoodete hulka kuuluvad:

1) patareid ja akud;

2) PCB-sid sisaldavad seadmed;

3) mootorsõidukid ja nende osad, sealhulgas rehvid;

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

4) elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad;

5) vanarehvid.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(3) Käesoleva seaduse mõistes on:

1) patarei ja aku – ühest või enamast elemendist koosnev mittetaaslaetav (patarei) või taaslaetav (aku) vooluallikas, mis muudab keemilise energia vahetult elektrienergiaks;

2) PCB-d – polüklooritud bifenüülid, polüklooritud terfenüülid, monometüültetraklorodifenüülmetaan, monometüüldiklorodifenüülmetaan, monometüüldibromodifenüülmetaan ja muu valmistis või segu, mis sisaldab mis tahes eelnevalt nimetatud ainet kokku üle 0,005 massiprotsendi;

3) mootorsõiduk – neljarattaline mootorsõiduk liiklusseaduse tähenduses ning kolmerattaline mootorsõiduk, välja arvatud kolmerattaline mootorratas ja kolmerattaline mopeed;

4) elektri- ja elektroonikaseade – seade, mis vajab töötamiseks elektrivoolu või elektromagnetvälja, ning seade selle voolu ja välja tekitamiseks, suunamiseks ning mõõtmiseks ja on mõeldud kasutamiseks pingel mitte üle 1000 V vahelduvvoolu ning mitte üle 1500 V alalisvoolu korral;

5) rehv on mootorsõiduki ja selle haagise rehv.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(4) Keskkonnaministril on õigus määrusega kehtestada probleemtoodete märgistamise viis ja kord.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

§ 26. Tootja kohustused probleemtoodetest tekkivate jäätmete käitlemisel

(1) Tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtoodetest tekkivate jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise ja omama selle kohustuse täitmiseks piisavat tagatist. Tootja võib valida, kas ta täidab kohustused individuaalselt, annab need kirjaliku lepinguga üle tootjate ühendusele või ühineb tootjate ühendusega.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(1¹) Isikule, kes võtab tarbijalt vastu probleemtoodetest tekkinud jäätmed, kohaldatakse käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud kohustused.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(1²) Turustajale kohaldatakse tootja kohta sätestatud, kui turustaja müüb edasi tooteid, mille on valmistanud või turule lasknud probleemtoodeteregistris registreerimata tootja.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(2) Tagatis võib olla tootja osalemine omarahalise või mõne muu sellega võrdsustatud panusega probleemtoodetest tekkivate jäätmete hoolduse asjakohastes rahastamissüsteemides, ringlussevõtu kindlustus või kinnine pangakonto.

(3) Vabariigi Valitsusel on õigus määrusega vabastada tootja teatud tähtajani käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kohustusest teatud probleemtoodetest tekkivate jäätmete osas, sealhulgas väljaspool kodumajapidamist tekkivate jäätmete osas, või vähendada kokkukogutavate probleemtoodete protsentuaalset osakaalu turustatud toodete koguarvus, määrates selleks vastavad sihtarvud ning tähtajad nende sihtarvude saavutamiseks.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud jäätmete jäätmehoolduse kulud kannab tootja või tootjate ühendus. Käesoleva paragrahvi lõikes 11 nimetatud isik kannab tarbijalt vastuvõetud probleemtoodetest tekkinud jäätmete käitlemise kulud.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(4¹) Kui tootjale tagastataval mootorsõidukil puuduvad varem selle mootorsõiduki komplektis olnud materjalimahukuselt või tehniliselt olulised osad nagu kere, sillad, mootor, käigukast, katalüsaator või elektrooniline juhtplokk või kui mootorsõidukile on lisatud muid jäätmeid, võib tootja jäätmevaldajalt nõuda osalist jäätmekäitluskulude kandmist, võttes arvesse puuduvate osade materjali väärtuse tagastatavas sõidukis ja sõidukile lisatud jäätmete käitluskulud.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(4²) Kui tootjale tagastatavast elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmed ei ole algse seadmega võrreldes kompleksed ning neis puuduvad varem seadme komplektis või koostises olnud materjalimahukuselt ja maksumuselt või jäätmete ohtlikkuse seisukohalt

olulised osad või kui seadmele on lisatud muid jäätmeid, võib tootja jäätmevaldajalt nõuda osalist jäätmekäitluskulude kandmist. Vaidlused seadme kompleksuse üle lahendab linna- või vallavalitsuse volitatud isik.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(4³) Mootorsõidukeid ja mootorsõiduki haagiseid turule toov tootja peab mootorsõidukite ja mootorsõiduki haagise rehvide osas pidama eraldi arvestust rehvide koguse ja massi üle ning korraldama kasutuselt kõrvaldatud vanarehvide kogumise ja taaskasutamise. Kasutuselt kõrvaldatud vanarehvide kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus või tema volitusel keskkonnaminister.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(5) Enne probleemtoote suhtes kohalduvate tootja kohustuste tekkimist turule lastud probleemtoodetest tekkinud jäätmete (endisaegsed jäätmed) jäätmehoolduse tagamise ning selle finantseerimise kohustused lasuvad tootjatel, kes vastavate probleemtoodete jäätmeteks muutmise ajal turul tegutsevad, proportsionaalselt nende osaga seda tüüpi seadmete turul.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(7) Kui tootja on käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud määrusega vabastatud lõikes 1 nimetatud kohustusest, kannab jäätmehoolduse kulud jäätmevaldaja.

(8) Vabariigi Valitsusel või tema volitatud ministril on õigus määrusega kehtestada kasutuselt kõrvaldatud probleemtoodetest tekkivate jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord.

(9) Käesoleva seadusega sätestatud kohustused kirjaliku lepinguga tootjate ühendusele üle andnud tootja, kes on täitnud oma kohustused tootjate ühenduse ees, ei ole vastutav probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise sihtarvude täitmise ning probleemtooteregistrile andmete edastamise eest.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

§ 26¹. Probleemtooteregister

(1) Probleemtooteregister on riiklik register andmekogude seaduse tähenduses, kuhu koondatakse andmed probleemtoodete tootjate kohta ning kus hoitakse ja töödeldakse Eestis toodetud, Eestisse sisseveetud ja Eestist väljaveetud probleemtoodete ja probleemtoodetest tekkinud jäätmete taaskasutamise andmeid.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(1¹) Tootjad on kohustatud end registreerima probleemtooteregistris ja esitama registrisse andmeid.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(2) Probleemtooteregistri asutab ja selle põhimääruse kehtestab Vabariigi Valitsus andmekogude seaduses sätestatud korras.

(16.06.2005 jõust. 10.07.2005 - RT I 2005, 37, 288)

(3) Probleemtooteregistrisse kantavad andmed, nende esitamise kord, registrikaardi vormid ja rahvusvahelistest kohustustest tulenev andmete edastamise kord kehtestatakse probleemtooteregistri põhimääruses.

(16.06.2005 jõust. 10.07.2005 - RT I 2005, 37, 288)

(4) Keskkonnaministril on õigus oma määrusega kehtestada probleemtoodetest tekkinud jäätmete täpsustatud nimistu vastavuses käesoleva seaduse § 2 lõike 4 alusel koostatud jäätmenimistuga, kui see on vajalik jäätmete täpsemaks määratlemiseks ja taaskasutamise andmete kandmiseks probleemtooteregistrisse.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

§ 26². Elektri- ja elektroonikaseadmete romude kogumisel ja tootjale tagastamisel tekkinud kulude katmine

(1) Enne 2005. aasta 13. augustit turustatud kodumajapidamise elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud elektroonikaromude kokkukogumise ja taaskasutamise või kõrvaldamise kulud kannavad tootjad, kes turustavad vastavat liiki kodumajapidamise elektri- ja elektroonikaseadmeid hetkel, mil nendest elektroonikaromud tekivad, ühiselt. Tootjad kannavad kulud proportsionaalselt vastavalt oma turuosale vastavat liiki elektri- ja elektroonikaseadmete müügis.

(2) Enne 2005. aasta 13. augustit turustatud muude kui kodumajapidamise elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud elektroonikaromude, mis on asendatud uute samalaadsete seadmetega või sama funktsiooni täitvate seadmetega, kokkukogumise ja taaskasutamise või kõrvaldamise kulud kannab tootja, kes on müünud seadmed, millega elektroonikaromuks muutunud seadmed asendatakse.

(16.06.2005 jõust. 10.07.2005 - RT I 2005, 37, 288)

(3) Enne 2005. aasta 13. augustit turustatud muudest kui kodumajapidamise elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud elektroonikaromude kokkukogumise ja taaskasutamise või kõrvaldamise kulud kannab jäätmevaldaja, kui ta ei ole asendanud neid seadmeid uute samalaadsete seadmetega või seadmetega, mis täidavad sama funktsiooni.

(4) Iga tootja vastutab oma alates 2005. aasta 13. augustist turule lastud toodetest tekkinud jäätmete kokkukogumise ja taaskasutamise või kõrvaldamise eest.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

§ 26³. Romusõidukite kogumisel ja tootjale tagastamisel tekkinud kulude katmine

(1) Tootja kannab romusõidukite vastuvõtmise ja nende käitlemisega seotud kulud proportsionaalselt liiklusregistris eelmisel kalendriaastal esmaselt registreeritud mootorsõidukite margipõhise turuosaga.

(2) Käesoleva seaduse § 26 lõikes 4¹ märgitud mootorsõidukite kogumisel võib tootja nõuda, et puuduva osa jääkväärtuse hinnast kompenseerib jäätmevaldaja. Puuduva osa jääkväärtust ei saa ületada puuduva osa materjali jääkväärtust.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud ei kohaldata, kui romusõiduki osa puudub väärteo või kuriteo tagajärjel, välja arvatud juhul, kui väärteo või kuriteo pani toime jäätmevaldaja.

(4) Tootja ja turustaja on kohustatud sõidukite äravisatud osa jäätmevaldajatelt tasuta tagasi võtma sõltumata sellest, kas jäätmevaldaja kavatseb selle asendada uuega või mitte.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

§ 26⁴. Probleemtoodete kogumisel ja taaskasutamisel tekkinud kulude jagamine tootjate ja tootjate ühenduste vahel

Igal tootjal ja tootjate ühendusel, kes on taaskasutanud probleemtoodetest tekkinud jäätmeid üle keskmise taaskasutamise taseme, on õigus nõuda teistelt tootjatelt ja tootjate ühenduselt, kes on probleemtoodetest tekkinud jäätmeid taaskasutanud alla keskmise taaskasutamise taseme, kogumise ja taaskasutamise kulude katmist ulatuses, mis tagab kõikidele tootjatele ja tootjate ühendustele võrdse finantskoormuse, arvestades tootjate või tootjate ühenduste osa turule lastud vastavat liiki probleemtoodete massis.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

§ 27. Probleemtoodete Euroopa Majanduspiirkonnas turule laskmise keelud ning piirangud

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(1) Euroopa Majanduspiirkonnas on keelatud järgmiste probleemtoodete turule laskmine:

1) probleemtoodet, mis sisaldavad keelustatud tööstuskemikaale Euroopa Parlamendi ja EL Nõukogu määruse 304/2003/EÜ ohtlike kemikaalide eksportimise ja importimise kohta (ELT L 063, 06.03.2003, lk 1–26) tähenduses;

2) elavhõbedat, kaadmiumi või pliid sisaldavad patareid ja akud;

3) ohtlikke aineid sisaldavad mootorsõidukid ja nende osad;

4) ohtlikke aineid sisaldavad elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(2) Probleemtoodetes keelatud ohtlike ainete täpsustav loetelu kehtestatakse Vabariigi Valitsuse või tema volitatud ministri määrusega.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 3 ja 4 nimetatud tooteid võib turule lasta, kui need ei sisalda käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel antud määruses nimetatud ohtlikke aineid.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(4) Vabariigi Valitsusel või tema volitatud ministril on õigus anda määrusi, millega kehtestatakse teatud probleemtoodete või nende osade suhtes:

1) ohtlike ainete piirnormid, millest väiksemate sisalduste puhul käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud keeld ei kehti;

2) kasutusala, tehnilised tingimused või nõuded, mille rakendamisel käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud keeld ei kehti;

3) tähtajad käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud keelu osaliseks või täielikuks rakendamiseks.

11. peatükk

Järelevalve

§ 119. Järelevalve

(1) Järelevalve käesoleva seaduse nõuete täitmise üle toimub keskkonnajärelevalve seaduses sätestatud korras. (RT I 2001, 56, 337; 2002, 61, 375; 99, 579; 110, 653; 2003, 88, 591).

(2) Registreeritud jäätmekäitleja ja ohtlike jäätmete tekitaja jäätmealase tegevuse üle teostatakse järelevalvet regulaarselt. Järelevalvet ei teostata ohtlike jäätmete tekkimise üle kodumajapidamistes.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(3) Keskkonnainspeksioon on kohustatud kontrollima jäätmeoaga määratud jäätmekäitlustingimuste täitmist vähemalt üks kord aastas. Valla- või linnavalitsus teostab pidevat järelevalvet jäätmehoolduseeskirja täitmise üle kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(4) Järelevalvet käesoleva seaduse § 27 nõuete järgimise üle teostab lisaks Keskkonnainspeksioonile Tehnilise Järelevalve Amet.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

12. peatükk

Vastutus

§ 120. Jäätmete tekke vältimise ja jäätmehoolduse nõuete rikkumine

(1) Jäätmete tekke vältimise või jäätmehoolduse nõuete rikkumise või jäätmete ladestamise eest väljaspool jäätmekäitluskohta – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 50 000 krooni.

§ 122. Keelatud toote valmistamine, sisse- ja väljavedamine ning müük

(1) Keelatud toote valmistamise, sisse- või väljaveo või müügi eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 50 000 krooni.

§ 124¹. Probleemtoodete tootja registreerimise kohustuse rikkumine

(1) Tootjale ja turustajale pandud registreerimise kohustuse rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 250 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 50 000 krooni.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

§ 124². Probleemtooteregistrisse ebaõigete andmete esitamine

(1) Probleemtooteregistrisse ebaõigete andmete esitamise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 250 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 50 000 krooni.

(08.02.2007 jõust. 11.03.2007 - RT I 2007, 19, 94)

3.3.2. Märkused jäätmeseaduse kohta

Jäätmeseaduse § 26¹ järgi on tootjad (sh probleemtoodete maaletoojad) kohustatud end registreerima probleemtooteregistris ja esitama registrisse teatavaid andmeid.

Nii on probleemtoodete registris teoreetiliselt kõik tootjad, keda antud sätted puudutavad. Võtmeandmeteks on lisaks ettevõtete nimedele ja aadressidele ettevõtte poolt turule lastavate elektri- ja elektroonikaseadmete või muude probleemtoodete kategooriad.

Register asub Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuses ning andmeid saavad hinnata Keskkonnaministeerium ja Keskkonnainspeksioon. Andmete analüüs on aluseks kontrollitavate ettevõtete valikul (Eesti probleemtooteregister PROTO ei võimalda erinevat andmeanalüüsi, andmeanalüüsi menetluste planeerimiseks teeb andmehaldussüsteem, mida käesolevas projektis ka kirjeldatakse).

Jäätmeseaduse § 27 ei luba turule lasta elavhõbedat, kaadmiumi või pliid sisaldavaid patareisid või akusid, ohtlikke aineid sisaldavaid mootorsõidukeid ja nende osi ning ohtlike aineid sisaldavaid elektri- ja elektroonikaseadmeid. Ohtlike ainete loetelu on esitatud Vabariigi Valitsuse 6. juuli 2006. a määruses nr 154 "Probleemtoodetes keelatud ohtlike ainete täpsustav loetelu ning probleemtoodetele kehtestatud keelud ja piirangud".

Nende kohustuste täitmise järelevalvet kirjeldab keskkonnajärelevalve seadus. Seaduse § 27 täitmist kontrollivad Keskkonnainspeksioon (KKI) ja Tehnilise Järelevalve Amet (TJA).

Erinevalt aga jäätmeloa omanike kohta kehtivatest põhjalikest järelevalvenõuetest, nagu näiteks kontrollimine vähemalt kord aastas, puuduvad nõuded järelevalveorganitele probleemtoodetes leiduvate ohtlike ainete keeldude järelevalve osas (puudub kohustus kontrollida näiteks aastas vähemalt 25% – 30% PROTO põhjal teadaolevast turust).

Tegeliku olukorra põhjal on ilmne, et eriti just Keskkonnainspeksioonil puudub inimressurs täiendavate ülesannete täitmiseks, st tootjate kontrollimiseks ja probleemtooteproovide võtmiseks. Seega on toodete kontrollimiseks vaja täiendavaid ressursse.

Väga oleks abiks see, kui KKI saaks kasutada eksperte väljastpoolt. Selleks tuleb muuta jäätmeseadust või keskkonnajärelevalve seadust. Väliste ekspertide rakendamine suurendab paindlikkust kontrollimise hooajalisuse või sageduse osas ning toob mängu täiendavaid tehnilisi ja finantsilisi eriteadmisi.

Välisekspertid peaksid töötama KKI otsese juhtimise all ja esitama ettekanded otse KKI-le. Välisekspertide kaasamine leevendab KKI puudujääki raamatupidamisspetsialistide ja elektri- ja elektroonikaseadmete alaste tehniliste teadmistega spetsialistide osas. Võimalus kasutada arvepidamises rahanduseksperte võimaldab lisaks probleemtoodetes leiduvate ohtlike ainete kontrollimisele kontrollida PROTO-sse esitatud andmete (seadmete või patareide kogus ja kaal) korrektsust (vastavalt § 26¹ lõikele 1¹), kusjuures seda tuleks lugeda sama oluliseks, kui ohtlike ainete kontrolli.

Kuna Tarbijakaitseamet (TKA) teeb praegu mingil määral visuaalset kontrolli tervise- ja ohutusnõuete osas, oleks mõistlik et TKA kontrolliks ka elektri- ja elektroonikaseadmete märgistusnõuete täitmist. Selleks tuleks jäätmeseadusesse viia vastav säte. Sama oleks vajalik makroskoopilise kontrolli (röntgen jne) teostamisel. Positiivse leiu puhul, st olukorras kus toode ei vasta nõuetele, peaks pädevus hõlmama ka konkreetsete toodete konfiskeerimist.

Ettevõtetest kontrollib TKA üldjuhul jaekaubandusettevõtteid. Kontrollitav ettevõtja võib vähemalt mõnedel juhtudel, jäätmeseaduse § 26 kohaselt olla ka tootja, kuid kui see ei ole nii, tuleb positiivse leiu korral tuvastada vastutav tootja. Seda tuleb teha vastava ettevõtte raamatupidamisdokumentide põhjal.

Trahvid – keelatud toote valmistamise, sisse- või väljaveo või müügi eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut. Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 50 000 krooni. Tootjale ja turustajale pandud registreerimise kohustuse rikkumise eest karistatakse rahatrahviga kuni 250 trahviühikut. Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 50 000 krooni. Probleemtooteregistrisse ebaõigete andmete esitamise eest karistatakse rahatrahviga kuni 250 trahviühikut. Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 50 000 krooni.

Menetluse kulude osas tundub mõistlik, et rikkumise korral kataks eraisik või juriidiline isik menetluse kulud, sh välisekspertide tasu. Üldjuhul on trahvid seaduserikkumise eest esimesel korral väga madalad ja kujutavad seega tootja jaoks mõistlikku riski võrreldes tootjate ühenduses osalemise kuludega ning arvestades konkurentsieelist teiste neid kulusid kandvate ettevõtetega. Menetluse kulude katmise kohustus trahvist sõltumata piiraks seda laadi mõtlemist.

3.3.3. Keskkonnajärelevalve seadus

§ 1. Seaduse reguleerimisala

Käesolev seadus määratleb keskkonnajärelevalve olemuse ja kehtestab keskkonnajärelevalvet teostavate, samuti keskkonnajärelevalvele allutatud isikute ning asutuste õigused ja kohustused ning järelevalvetoimingute korra.

§ 2. Keskkonnajärelevalve

(1) Keskkonnajärelevalve on:

2) keskkonna seisundit mõjutava või mõjutada võiva isiku või asutuse tegevuse seaduslikkuse kontrollimine, sealhulgas saasteainete, jäätmete, energia või organismide keskkonda viimise seaduslikkuse kontrollimine ning ebaseadusliku tegevuse peatamine või lõpetamine;

Keskkonnajärelevalve asutused ja nende ülesanded

§ 3. Keskkonnajärelevalve teostajad

(1) Keskkonnajärelevalvet teostavad Keskkonnainspeksioon, Maa-amet ja kohalik omavalitsusorgan või -asutus.

(2) Seadusega võidakse ka teistele valitsusasutustele anda keskkonnajärelevalve ülesandeid.

(Jäätmeseaduse § 27 kohaselt Tehnilise Järelevalve Amet)

§ 4. Keskkonnainspeksioon keskkonnajärelevalve teostajana

(1) Keskkonnainspeksioon tegutseb keskkonnakaitse kõigis valdkondades.

(2) Keskkonnainspeksioon:

1) rakendab seaduses sätestatud abinõusid ebaseadusliku tegevuse tõkestamiseks ja kohustuslike keskkonnakaitseabinõude elluviimiseks;

2) peatab nii keskkonda kahjustava või ohustava õigusvastase tegevuse kui ka loodusressursi kasutamise seotud õiguspärase tegevuse, kui see seab ohtu inimeste elu, tervise või vara;

§ 12. Keskkonnakaitseinspektori järelevalvepiirkond

(1) Riigi keskkonnakaitseinspektoril on tegutsemisõigus kogu Eesti Vabariigi jurisdiktsiooni all oleval alal ning Eesti Vabariigis registreeritud laevadel, sõltumata nende asukohast.

§ 16. Keskkonnakaitseinspektori õigused ja kohustused

(1) Riigi ja kohaliku omavalitsuse keskkonnakaitseinspektoril on õigus kontrollida füüsilist ning era- ja avalik-õiguslikku juriidilist isikut, riigiasutust ja omavalitsusorganit või -asutust ning nende tegevuskohta, kui isiku või asutuse tegevus mõjutab või võib mõjutada keskkonda ning ohustab või võib ohustada inimeste elu, tervist või vara või kui isik või asutus varub loodussaadust või varjab või oletatavalt varjab ebaseaduslikult hangitud loodussaadust.

(2) Keskkonnakaitseinspektor oma pädevuse piires:

1) kontrollib keskkonnakaitse- ja -kasutusalaõiguste nõuetest kinnipidamist;

2) peatab keskkonnakaitse- või -kasutusalaõiguste nõuetega vastuolus oleva tegevuse ja õiguspärase tegevuse, kui see ohustab inimeste elu, tervist või vara;

3) võtab keskkonnakaitsealastest nõuetest kinnipidamise kontrollimisel kontrollproove ja teeb mõõtmisi ning nõuab keskkonna kaitsega seotud või loodussaaduste kasutamise, vedamise ja säilitamisega või loodussaadustega tehtavate tehingutega seotud dokumentide esitamist;

4) ebaseadusliku tegevuse avastamise või kohustuslike keskkonnakaitseabinõude rakendamata jätmise tuvastamise korral teavitab õiguserikkujat tema tegevuse või tegevusetuse lubamatusest ning teeb vajadusel ettekirjutuse või annab suulise korralduse ebaseadusliku tegevuse lõpetamiseks või kohustuslike abinõude rakendamiseks.

(3) Kella 6-st hommikul kuni kella 22-ni öhtul (edaspidi päevane aeg), on keskkonnakaitseinspektoril koos temaga kaasas olevate isikutega käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud eesmärgil õigus minna tegevuskohta, kui on alust arvata, et seal:

2) paiknevad seadmed või ained, mis võivad ohustada keskkonda või inimeste elu, tervist ja vara;

(5) Kui keskkonnakaitseinspektorile ja temaga kaasas olevatele isikutele ei võimaldata ligipääsu objektile käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 4 nimetatud ülesannete täitmiseks, on tal õigus kasutada sisenemiseks sundi füüsilise jõu kasutamise teel.

(6) Keskkonnakaitseinspektoril on õigus saada keskkonna kaitse või loodusressursi või loodussaaduse kasutamise seaduslikkuse kontrollimiseks vajalikku teavet kolmandalt isikult, sealhulgas riigi ja kohaliku omavalitsuse keskkonnakaitseinspektoril ka Maksu- ja Tolliameti piirkondlikult struktuuriüksuselt, samuti nõuda nimetatud tegevusvaldkondade kohta käivate dokumentide esitamist.

(7) Tegevuskoht on käesoleva seaduse tähenduses /.../ loodust ohustava seadme /.../ asukoht /.../.

§ 18. Füüsilise isiku kontrollimise kord

Füüsilise isiku kontrollimisel on keskkonnakaitseinspektor kohustatud:

- 1) ennast kontrollitavale isikule tutvustama, esitades inspektoritõendi, ning selgitama kontrollimise eesmärki;
- 2) andma kontrollitavale tema nõudmisel täiendavaid selgitusi kontrollimise kohta;
- 3) kontrollitava nõudmisel koostama protokolliga kontrollimise tulemuste kohta ning esitama selle kontrollitavale tutvumiseks ja allakirjutamiseks;
(19.06.2002 jõust. 01.08.2002 - RT I 2002, 61, 375)
- 4) ära kuulama ning kontrollitava nõudmisel protokollima või kirjalikul esitamisel vastu võtma vaide ning esitama selle seisukohavõtmiseks teenistuskohajärgse keskkonnajärelevalve asutuse juhatajale.

§ 20. Kontrollproovi võtmine

- (1) Materjali või aine kontrollproov võetakse asjaolude selgitamiseks minimaalses vajalikus koguses tasuta ning tagastatakse vajaduse möödumisel valdajale tema soovil niivõrd, kui võrd see on võimalik.
- (2) Kontrollproovi võtmise kohta koostatakse protokoll, milles märgitakse ära:
 - 1) kontrollproovi võtja ees- ja perekonnanimi, töökoht ja amet;
 - 2) kontrollproovi võtmisel osalenud teiste isikute ees- ja perekonnanimed ning töökohad ja ametid;
 - 3) kontrollproovi võtmise koht koos objekti nimetamisega ning asjaolu, millega seoses kontrollproov võeti;
 - 4) kontrollproovi võtmise viis ja aeg;
 - 5) kontrollproovi kirjeldus;
 - 6) kontrollproovi pakkimise kirjeldus;
 - 7) osalejate allkirjad.
- (3) Kontrollproov peab olema pakitud viisil, mis välistab selle vahetamist või muutmist pakendit rikkumata.
- (4) Kontrollproovi üleandmisel teisele isikule või tagastamisel koostatakse üleandmise-vastuvõtmise akt, milles peab olema näidatud kontrollproovi ja selle pakendi seisukord.

3.3.4. Märkused keskkonnajärelevalve seaduse kohta

Kuna keskkonnajärelevalve seaduse paragrahv 3 juba võimaldab kaasata muid valitsusasutusi, nagu näiteks Tehnilise Järelevalve Amet, piisab ilmselt jäätmeseaduse muutmisest ja sinna vastavate asutuste, näiteks TKA lisamisest.

Välisekspertide osas tuleb muuta keskkonnajärelevalve seadust nii, et Keskkonnainspeksioon saab vajalike töötajate või eriteadmiste puudumisel töösse kaasata eksperte väljastpoolt ning nii et neil ekspertidel on Keskkonnainspeksiooni nimel tegutsedes samad õigused, nagu Keskkonnainspeksiooni inspektoritel.

Välisekspertide teostatava menetluse puhul on soovitatav teavitada kontrollitavat ettevõtet eelseisvast kontrollimisest ja seda teostavatest ekspertidest. Koos selle teabega võib ettevõtet teavitada ka vajalikest dokumentidest, mis nad ette peavad valmistama ja kontrollimiseks esitama. Austria kogemus näitab, et eriti just raamatupidamisdokumente ettevõtte ruumides käepärast ei ole, kuna need on audiitorite valduses. Nii on eelteave kontrollimisel esitamist vajavate dokumentide (arved, saatelehed jne) hädavajalik. Need dokumendid on vajalikud selleks et kindlaks teha, kas ettevõtte on vastutav tootja või lihtsalt turustaja, keda ei saa vastutavaks teha.

Nimetatud objektide ja andmete kontrollmenetlust võib võrrelda keskkonnajärelevalve seaduse § 18 kohase menetlusega ja kasutada selle asemel.

Proovide võtmisel on teatavaid erinevusi võrreldes tavapärase jäätmeproovide (jäätmeproovide, reovesi, atmosfääriheited) võtmisega, esiteks juba selle poolest, et tooted on teatava väärtusega (mõnel juhul kõrge väärtusega, näiteks autod ning elektri- ja elektroonikaseadmed, näiteks televiisorid, pesumasinad jne). Vahe on väga oluline juhul, kui tegemist on vastavate määruste reguleerimisalasse jäävate toodete, näiteks autode või kallite seadmetega. Nende toodete analüüsimisel on vaja need lahti monteerida ja mõnel juhul hävitada, nii et toote tagastamine endisele omanikule ei ole võimalik.

Nii on soovitatav muuta keskkonnajärelevalve seaduse paragrahvi 20 nii, et oleks selgelt öeldud, et ka probleemtooteid võib proovina võtta tasuta. Tooted või nende lahtimonteeritud osad on soovitatav säilitada vastavas inspeksioonis või analüüsi tegevas laboris tõendusmaterjalina hilisemate kohtumenetluste jaoks tootja vastu.